

کتاب چای

نویسنده: کاکوزو اُکا کورا

ترجمه: قدرت الله ذاکری

www.ketab.ir

انتشارات پرند

مرکز مطالعات ژاپن

Center For Japanese Studies

日本研究センター

japanstudies.ir

www.ketab.ir

کتاب چای

● نویسنده: کاکوزو اکاکورا

● مترجم: قدرت اله ذاکری

انتشارات پرنده

● مدیر هنری و طرح جلد: محمد صمدی ● مدیر اجرایی و ناظر چاپ: امین سقراطی
● ویراستار: بابک بیات ● بهار ۱۴۰۲ چاپ پنجم ● چاپ و صحافی: مشکى ● تیراژ:
۲۰۰ نسخه ● بخش: ققنوس ● حق چاپ محفوظ است.

سرشناسه: اوکاکورا، کاکوزو، ۱۸۶۲ - ۱۹۱۳ م. Okakura, Kakuzo ● عنوان و نام پندآور: کتاب چای / نویسنده کاکوزو اکاکورا؛
ترجمه قدرت اله ذاکری ● مشخصات نشر: تهران: انتشارات پرنده، ۱۳۹۶. ● مشخصات ظاهری: ۱۱۶ ص.، مصور، عکس:
۲۱/۵ × ۱۴/۵ س.م. ● شابک: ۹۶۴-۹۵۴۷۴-۶۰۰-۹۷۸ ● وضعیت فهرست نویسی: فیبا ● یادداشت: عنوان اصلی: The book of
Tea ● موضوع: چای ● موضوع: Ten ● موضوع: ژاپن -- آداب و رسوم و زندگی اجتماعی ● موضوع: Japan -- Social life and
customs ● شناسه افزوده: ذاکری، قدرت اله، ۱۳۵۵-، مترجم ● رده بندی کنگره: ۱۳۹۶ ک۲۸ الف / GT۲۹۱۰ ● رده بندی دیویی:
۴۷۱۹۵۸۲ ● شماره کتابشناسی ملی: ۴۷۱۹۵۸۲

● نشانی: تهران، ترسیده به چهارراه ولیعصر، خیابان هاشمی فر، بعد از تقاطع رازی، پلاک ۱۷، ساختمان این سینا، واحد ۲ ● تلفن: ۶۶۷۵۷۱۵۱
● وبسایت: www.parandepub.ir ● ایمیل: info@parandepub.ir ● اینستاگرام و توییتر: parandepub ● فروشگاه آنلاین:
فروشگاه نشر پرنده: www.parandepub.ir ● فروشگاه اینترنتی نیوار: www.nivar.ir ● فروش کتاب صوتی: سایت طاقچه: www.taaghche.com

قیمت: ۷۰۰۰۰ تومان

مقدمه مترجم

تقریباً در فاصله‌ی زمانی ده ساله‌ای از شروع جنگ ژاپن با چین (۱۸۹۴) تا پایان جنگ ژاپن با روسیه (سال ۱۹۰۵)، سه کتاب مطرح به زبان انگلیسی توسط سه نفر ژاپنی نوشته و منتشر شد؛ «مردان سرآمد ژاپن؛ ژاپن و ژاپنی»^۱ توسط کانزو اوچی مورا^۲ در سال ۱۸۹۴، «بوشیدو؛ روح ژاپن»^۳ توسط اینازو نیتوبه^۴ در سال ۱۹۰۰ و «کتاب چای»^۵ توسط کاکوزو اوکاگورا^۶ در سال ۱۹۰۶. دو جنگ ذکر شده برای ژاپنی که تقریباً سه دهه از آغاز اصلاحات و گام گذاشتن در مسیر مدرن شدن آن می‌گذشت، آزمونی مهم به حساب می‌آمد که این کشور در هر دوی آنها بسیار موفق بود. جنگ ژاپن با چین، جنگ کشور کوچک و کمتر شناخته شده ژاپن در برابر امپراتوری کهن شناخته شده و بزرگ چین بود که با پیروزی ژاپن، نگاه‌ها متوجه رشد سریع و ناگهانی این مجمع‌الجزایر در

1. Representative Men of Japan/ Japan and the Japanese.

2. 内村鑑三/Uchimura Kanzō (1861-1930).

۳. Bushido: The Soul of Japan. این کتاب با عنوان «بوشیدو؛ طریقت سامورایی و یا روح ژاپنی» توسط مترجمین دکتر محمد نقی زاده و منوچهر منعم به فارسی ترجمه و سال ۱۳۸۰ توسط شرکت سهامی انتشار منتشر شده است.

4. 新渡戸稲造/Nitobe Inazō (1862-1933).

5. The Book of Tea.

6. 岡倉覚三/Okakura Kakuzō (1863-1913).

شرق دور شد. حدود ده سال بعد هم، وقتی این بار ژاپن امپراتوری روس یکی از دو ابرقدرت بزرگ زمانه را وادار به پذیرش خواسته‌های خود کرد، عملاً این کشور در ردیف بازیگران بزرگ سیاست جهانی قرار گرفت. با این همه بر خلاف دیگر ابرقدرت‌های وقت، به دلایلی از جمله موقعیت جغرافیایی، زبان، انزوای خودخواسته ۲۰۰ ساله و ...، اطلاعات چندانی درباره این ابرقدرت نو ظهور وجود نداشت، حال آنکه خواست شناخت این کشور در جهان بسیار زیاد بود. خیلی‌ها با عدم شناخت از فرهنگ ریشه دار ژاپنی، عنوان می‌کردند، ژاپن کشوری غیر متمدن بود که با اقدام برای آموختن از غرب، قدم به دروازه‌های تمدن گذاشت. شاید همین خواست شناخت ژاپن و نیز شناخت اشتباه از این کشور بود که باعث شد تا علاوه بر محققین غیر ژاپنی، خود ژاپنی‌های آشنا به زبان خارجی هم اقدام به تألیف کتاب در معرفی کشور خود کنند.

مقایسه ساده اوچی‌مورا و نیتوبه با اوکا کورا، ما را متوجه تفاوت‌هایی کلی می‌کند. اوچی‌مورا و نیتوبه هر دو نوکیش مسیحی بودند و جالب اینکه هر دو همزمان در سال ۱۸۷۸ توسط مریم کولبرت هریس^۱، واعظ آمریکایی کلیسای متدیست غسل تعمید داده شدند. هریس که به خاطر علاقه زیادش به ژاپن، خود را ژاپنی متولد آمریکا می‌خواند، سال ۱۸۷۴ به بندر هاکوداته^۲ در هوکایدو آمد و اینجا تبلیغ آیین مسیحیت پروتستان را شروع کرد. برخی نو مسیحیان تعمید داده شده بوسیله او چون نیتوبه و اوچی‌مورا با مرکزیت هنرستان کشاورزی ساپورو، گروهی مسیحی به نام گروه ساپورو^۳ تشکیل دادند که یکی

1. Merriman Colbert Harris (1846-1921).

2. 函館/Hakodate.

3. 札幌バンド/Sapporo Bando.

از سه گروه مهم آیین پروتستان ژاپن به حساب می‌آمد. اوچی مورا دکترای خود را از کالج آمهرست در آمریکا و نیتوبه از دانشگاه مارتین لوتر هاله ویتنبرگ آلمان دریافت کرد. اوچی مورا در کتاب «مردان سرآمد ژاپن»، به معرفی پنج چهره برجسته تاریخ ژاپن می‌پردازد، اما از ورای این معرفی در واقع اندیشه و روح ژاپنی را شرح می‌دهد. گفته می‌شود، کندی رئیس جمهور آمریکا در پاسخ سوالی مبنی بر اینکه چه شخصیت ژاپنی بیش از همه قابل احترام است از یوزان اوئه سوگی^۱ یکی از امیران دوره ادو نام برد که در کتاب اوچی مورا معرفی شده بود.

کتاب بوشیدوی نیتوبه هم معرفی فرهنگ حاصل از قرن‌ها حضور سامورایی‌ها در حکومت و جامعه ژاپن است. او با وصف شجاعت، صداقت، فداکاری، قدر شناسی و ... در منش سامورایی‌ها، سعی در نشان دادن فضیلت‌های اخلاقی خاص ژاپن دارد. نیتوبه در کتاب خود با ذکر مثال‌هایی از رفتار سامورایی‌ها و البته مثال‌های بیشتری از فرهنگ غربی، سعی در معرفی سنت‌های کشورش به غربیان دارد. کتاب او بلافاصله بعد از انتشار در سال ۱۹۰۰ در آمریکا، به زبان‌های دیگر اروپایی ترجمه و در زمان خود در زمره کتاب‌های پرفروش قرار گرفت. حتی گفته می‌شود روزولت رئیس جمهور وقت آمریکا آن را یک شبه خواند و با فرستادن سی جلد از کتاب برای آشنایان به آنها تأکید کرد، حتما این کتاب را بخوانند.

بطور کلی می‌شود گفت، اوچی مورا و نیتوبه شیفته غرب یا دست کم آیین مسیحیت بودند، چنانکه در تصویرهایی هم که از آنها باقی مانده است، بیشتر با لباس غربی هستند. نیز تألیفات آنها در زمینه معرفی فرهنگ ژاپنی، هر چقدر هم جانبدارانه باشد، باز هم در صدد توجیه آیین‌ها و سنت‌های ژاپنی با

۱. 上杉 鷹山/Uesugi yōzan (1751-1822): او در امیرنشین خود اصلاحاتی انجام داد که

نشان از چشم‌پوشی از منفعت خود و توجه به منفعت عمومی داشت.

معیارهای غربی است. به عبارتی آنها به معرفی فرهنگ خود از زاویه‌ای قابل قبول از سوی خواننده غربی می‌پردازند. چنانکه نیتوبه در معرفی خلیقات ژاپنی، بیش از مثال‌هایی از ژاپن، نمونه‌هایی از فرهنگ غربی ذکر می‌کند، تا آن را برای خواننده غربی توجیه کند.

اما نویسنده «کتاب جای»، چنین نیست. او کاکورا هرچند در دانشگاه امپراتوری توکیو حقوق و اقتصاد سیاسی خواند، اما بیشتر عمر او در ارتباط با فرهنگ و هنر ژاپن گذشت. او نه تنها غرب را بهتر از شرق نمی‌دانست که باور داشت در برخی نکات، شرق بهتر از غرب است. تصویرهای باقی مانده از او، حتی آنها که در آمریکا و در مراسم‌های رسمی گرفته شدند، او را در لباس‌های سنتی ژاپنی نشان می‌دهد. او دو فصل اول کتابش را با خطاب قرار دادن غربی‌ها شروع می‌کند و ضمن اشاره به برداشت اشتباه آنها در وحشی خواندن ژاپنی‌ها قبل از اصلاحات و وارد شدن در مسیر صنعتی شدن، می‌گوید:

"آنها (غربی‌ها) ژاپن را وحشی تلقی می‌کردند، وقتی که غرق در هنرهای معتدل صلح آمیز بود و متمدن‌اش خواندند، وقتی شروع به قتل و عام گسترده در جبهه منچوری کرد. بیشتر تفسیرها این اواخر به آیین سامورایی پرداخته است، هنر مردن که سربازان ما را از قربانی کردن خود غرق شمع و شادی می‌کند، اما به ندرت توجهی به آیین چای شده است، چیزی که بیشتر هنر زندگی ما را نشان می‌دهد. ما خوشنود خواهیم بود، وحشی باقی بمانیم، اگر ضرورت متمدن بودن بر پایه جنگ آغشته به خون نفرت انگیز باشد. با خشنودی منتظر زمانی خواهیم بود که ادای احترام به ما در قبال هنرها و آرمان‌های امان باشد."

ظاهراً این جملات اشاره‌ای هم به کتاب نیتوبه دارد که در آن به آیین سامورایی پرداخته شده است. او کاکورا با انتقاد از غرب شروع می‌کند که شرق

را نشناخته و تلاشی هم برای شناخت آن نمی‌کند. او زبان انگلیسی را به خوبی فرا گرفته بود، با غربی‌ها نشست و برخاست داشت و حتی زمانی نسبتاً طولانی هم در غرب اقامت داشت، با این همه آسیا را می‌ستود و در نوشته‌های خود به شدت از غرب انتقاد می‌کند.

اوکاکورا در سال ۱۸۶۳ و واپسین سال‌های دوره ادو در یوکوهاما متولد شد. خانواده‌اش خاندانی سامورایی از امیرنشین فوکوئی^۱ بود، اما پدرش به فرمان امیرنشین از طبقه سامورایی خارج و تجارتخانه‌ای در یوکوهاما تأسیس کرده بود. چون گاهی مشتری‌های خارجی به تجارتخانه آنها سر می‌زدند، از همان کودکی با زبان انگلیسی آشنا شد. سال ۱۸۶۹ در مدرسه‌ای که توسط یکی از مبلغین آمریکایی آیین پروتستان تأسیس شد، شروع به آموختن زبان انگلیسی کرد. سال بعد مادرش در گذشت و ازدواج دوباره پدرش باعث شد تا به معبدی بودایی سپرده شود و آنجا علاوه بر خواندن متن‌های قدیمی چینی، توانست در مدرسه سبک غربی تازه تأسیس شده هم درس بخواند. سال ۱۸۷۳ با تمامی خانواده به توکیو نقل مکان کردند و همین سال هم به مدرسه زبان‌های خارجی توکیو (دانشگاه زبان‌های خارجی توکیو امروزی) وارد شد. سال ۱۸۷۵ وارد مدرسه تخصصی توکیو شد که این مدرسه دو سال بعد و در جریان اصلاحات جدید آموزشی به دانشگاه توکیو تغییر نام داد و در این تغییرات جدید، اوکاکورا آموختن علوم سیاسی و اقتصادی را در پیش گرفت. همین زمان هم با اشتیاق خواندن داستان‌هایی به زبان انگلیسی را شروع کرد.

۱. 福井藩/Fukui Han: تا قبل از دوران میجی کشور ژاپن به امیرنشین‌هایی (藩/Han)

(تقسیم می‌شد که زیر نظر حکومت مرکزی امپری (大名/Daimyō) بر آن فرمانروایی می‌کرد. امیرنشین فوکوئی در قسمت‌هایی از استان فوکوئی امروز واقع بود.